

ВИВЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ, ОБМЕЖЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ І ЗДОРОВ'Я СТУДЕНТАМИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ»

Савченко Валентин^{1ABD}, Мельник Вікторія^{1D}, Поліщук Валентина^{1D}, Руденко Дар'я^{1D},
Яцевський Богдан^{1D}

¹Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна

Внесок автора: А – дизайн дослідження; В – збір даних; С – статистичний аналіз;
D – підготовка рукопису.

Анотація

Мета – висвітлити досвід вивчення студентами зі спеціальності «фізична терапія, ерготерапія» Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я (МКФ).

Методи. Літературні джерела з електронних баз даних Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, Російської наукової електронної бібліотеки «eLibrary», присвячених запровадженню МКФ в Україні та інших пострадянських країнах. Офіційні документи з імплементації МКФ в Україні. Методологічні підходи до викладання в закладах вищої освіти клінічних та реабілітаційних дисциплін.

Результати. МКФ є універсальним інструментом для багатьох спеціалістів у реабілітації для спільної об'єктивної оцінки стану пацієнта, контролю ефективності здійснюваних реабілітаційних впливів, підведенню і порівнянню підсумків на різних етапах реабілітації. Вона забезпечує основу для порозуміння між різними учасниками реабілітаційного процесу. МКФ повинна в повній мірі використовуватися фізичними терапевтами та ерготерапевтами. Це потребує викладання в університетах, що готують фізичних терапевтів та ерготерапевтів, дисципліни з вивчення МКФ та її застосування при наданні послуг з фізичної терапії та ерготерапії. Набутий досвід свідчить про доцільність викладання такої дисципліни після вивчення студентами основ клінічної медицини, клінічної психології та соціальної допомоги. Велике значення у викладанні цієї дисципліни має наведення клінічних прикладів, виокремлення та опис студентами в доменах МКФ функціональних симптомів, структурних порушень, діяльності та участі пацієнтів із наведених прикладів. Принципове значення у викладанні цієї дисципліни має виконання студентами самостійної роботи, що дозволяє в повній мірі засвоїти матеріал та набути професійних навичок.

Висновки. Під час підготовки у закладах вищої освіти спеціалістів зі спеціальності «фізична терапія, ерготерапія» є доцільним викладання дисципліни з застосування МКФ при наданні послуг з фізичної терапії та ерготерапії. Цю дисципліну рекомендовано вводити в процес навчання після освоєння студентами основ клінічної медицини, клінічної психології та соціальної допомоги.

Ключові слова: студент, фізична терапія, ерготерапія, вивчення, міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я, МКФ.

Вступ

Згідно опису Світової конфедерації фізичної терапії, фізична терапія – це послуги, що надають фізичні терапевти приватним особам і населенню загалом з метою розвитку, збереження та відновлення максимальної рухової і функціональної спроможності людини впродовж усього

життя. Фізична терапія включає взаємодію між фізичним терапевтом та іншими фахівцями галузі охорони здоров'я у процесі обстеження / оцінювання потенційних можливостей рухових функцій та погодження цілей подальшого професійного втручання, використовуючи унікальні знання та навички фізичних терапевтів [16].

Із наведеного випливає, що фізичний терапевт, працюючи повноправним членом мультидисциплінарної реабілітаційної бригади, повинен мати і володіти інструментом об'єктивної оцінки стану пацієнта, контролю ефективності здійснюваних фізичних впливів, підсумовування проміжних та кінцевого результатів фізичної терапії. Таким інструментом для всіх спеціалістів з реабілітації є Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я – МКФ (International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF).

МКФ належить до «сімейства» міжнародних класифікацій, розроблених Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) для застосування до різних аспектів здоров'я. Вона була схвалена 54-ю сесією Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я для міжнародного використання 22 травня 2001 року (резолюція WHA54.21) і стала основою для опису і виміру здоров'я та інвалідності [5]. З цього року, вона почала застосовуватися в різноманітних клінічних умовах на національному та міжнародному рівнях.

МКФ має універсальне значення. Вона охоплює всі аспекти стану людини, деякі складові благополуччя та описує їх в термінах доменів охорони здоров'я та доменів, пов'язаних з ним. Як і інші міжнародні класифікації ВООЗ, МКФ забезпечує загальні правила для кодування широкого спектру інформації, пов'язаної зі здоров'ям, і використовує стандартизовану загальнодоступну мову, що дозволяє спілкування на зазначені в дослідженні теми в усьому світі в різних дисциплінах і галузях науки [3, 11, 12].

На території пострадянських країн МКФ вперше почала впроваджуватися в Росії. У 2003 році ця класифікація була представлена російською мовою в короткій версії [13]. У Російській Федерації МКФ отримала всіляку підтримку не тільки спеціалістів з фізичної і реабілітаційної медицини, але й клініцистів, організаторів охорони здоров'я та ін. Вона почала застосовуватися для оцінки ефективності медичної реабілітації хворих в умовах російської системи охорони здоров'я [2, 10, 17].

В Україні лише в 2016 році Міністерство охорони здоров'я офіційно ініціювало процес впровадження МКФ в реабілітацію [4]. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1008 був затверджений План заходів із впровадження в Україні Міжна-

родної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків [14]. Виконуючи це розпорядження, МОЗ України своїм наказом затвердив переклад МКФ [15]. Це сприяло проведенню в 2019 році тренінгів з питань МКФ від ВООЗ, що поширило серед української медичної спільноти знання про МКФ та можливості її використання.

Всі вказані дії щодо імплементації МКФ в Україні стосуються переважно медичних працівників. У нашій державі застосування МКФ у галузі фізичної терапії в повній мірі ще не почалося. Щоб не залишитися осторонь цього процесу, провідні університети України, що готують спеціалістів з фізичної терапії, почали викладати дисципліну, в якій висвітлюються питання застосування МКФ у фізичній терапії та ерготерапії.

Мета дослідження – висвітлити перший досвід вивчення студентами зі спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» МКФ.

Методи

Матеріалом дослідження були літературні джерела, відібрані з електронних баз даних Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, Російської наукової електронної бібліотеки «eLibrary», присвячених запровадженню МКФ в Україні та інших пострадянських країнах. Аналізувалися офіційні документи з імплементації МКФ в Україні. Розглядалися методологічні підходи до викладання у закладах вищої освіти клінічних та реабілітаційних дисциплін.

Результати та обговорення

З 2018 року на кафедрі фізичної реабілітації та біокінезіології Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського університету імені Бориса Грінченка викладається дисципліна «Моделі надання реабілітаційних послуг (на основі Міжнародної класифікації функціонування)».

Мета дисципліни – надати теоретичні та практичні знання, сформувати професійні компетентності з застосування МКФ у фізичній терапії та ерготерапії. Загальний обсяг кредитів – 4 (120 годин), кількість модулів – 4, аудиторних годин – 56, годин модульного контролю – 8, годин самостійної роботи – 56, форма семестро-

вого контролю – залік. Дисципліна викладалася на 2-му курсі, 4-й семестр.

При викладанні цієї дисципліни студентам надавалася загальна характеристика МКФ у вигляді цілей, огляду складових її елементів, моделі функціонування та обмеження життєдіяльності, областей використання. Далі вивчалися рівні кваліфікації, детальна класифікація з визначеннями функцій організму, структури тіла, діяльності та участі, факторів навколишнього середовища. На заняттях відпрацьовувалися термінологічні питання, правила кодування МКФ, основні набори доменів та форми МКФ, етичні вказівки щодо використання МКФ тощо. Принципове значення у вивченні цієї дисципліни мав розгляд клінічних прикладів застосування МКФ, під час яких студенти набували практичні навички.

Самостійне виконання завдань було обов'язковим компонентом навчання. Основними завданнями для самостійної роботи були описування рівнів класифікації, особливостей кодування компонентів та основних наборів та форм МКФ. За приклади такої роботи можна навести зроблену студентами схему структури МКФ та схему особливостей кодування структур і функцій організму (рис. 1, рис. 2).

Значна частина самостійної роботи приділялася вивченню основних наборів МКФ. Це було обумовлено тим, що майбутні спеціалісти з фізичної реабілітації для успішного застосування МКФ не обов'язково повинні знати всі запропоновані в класифікації домени, що і не можливо, а лише перелік тих доменів, які потрібні для роботи за своїм фахом самостійно або в складі мультидисциплінарної реабілітаційної бригади. Для цього ВООЗ і Дослідницький відділ ICF (www.icf-research-branch.org) створили процес розробки основних наборів категорій МКФ або «основних наборів МКФ» [9].

Основні набори МКФ полегшують опис функціонування, наприклад, у клінічній практиці, шляхом надання списків основних категорій, які мають відношення до конкретних станів здоров'я і контекстів охорони здоров'я. Ці категорії МКФ були відібрані з усієї МКФ після наукового процесу на основі підготовчих досліджень і залучення багатодисциплінарної групи експертів. Щоб полегшити використання базових наборів МКФ, в 2012 році було опубліковано посібник, у якому викладається єдиний підхід до використання їх в клінічній практиці, включаючи доданий інструмент електронної документації ICF Based Documentation Form [1].

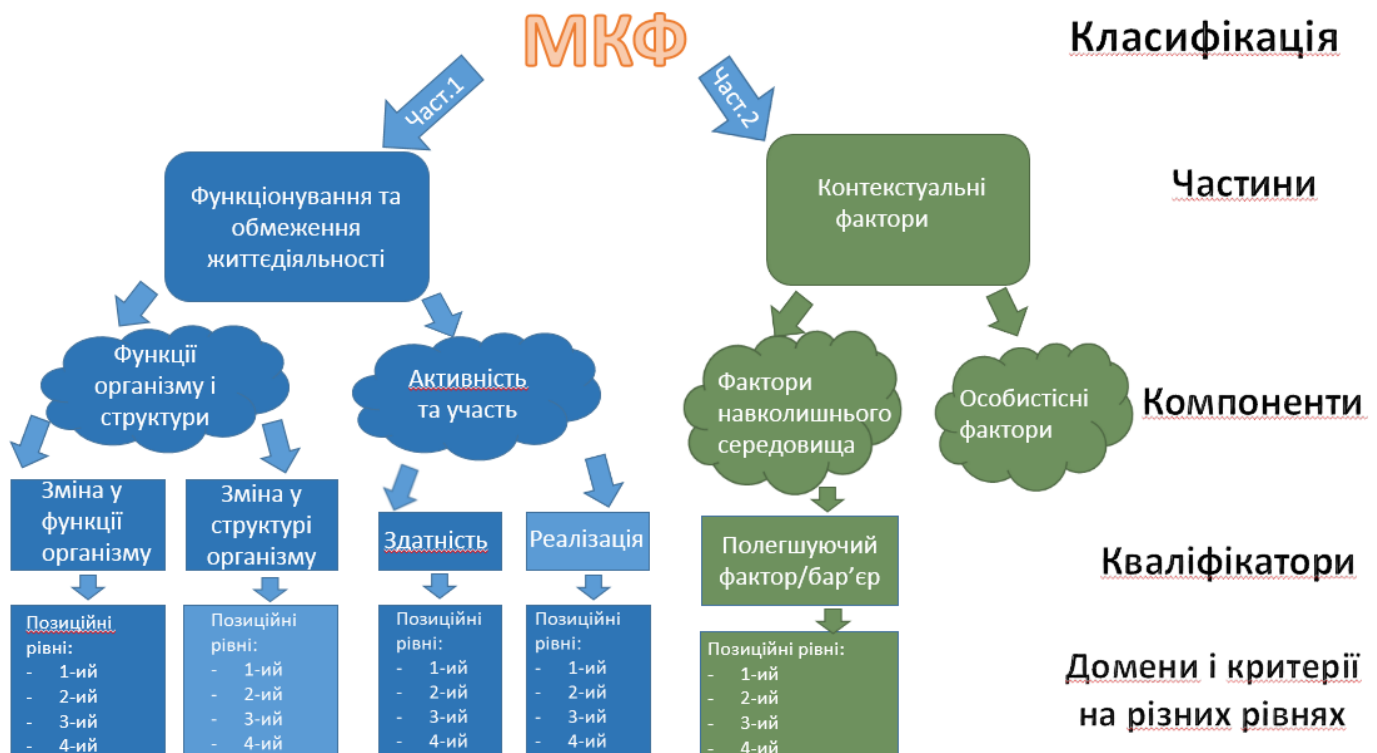
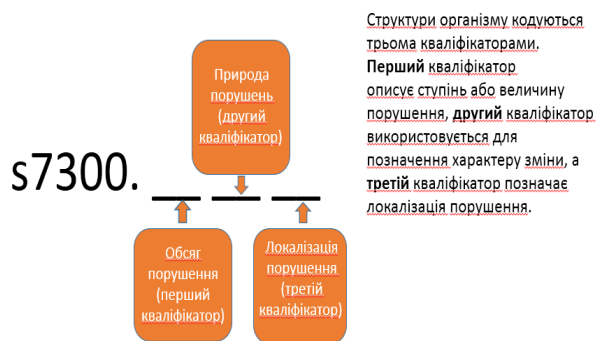

Рис. 1. Схема структури МКФ

Кодування структур організму

Кодування функцій організму

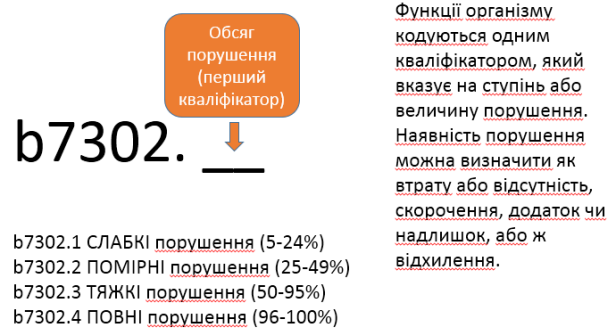

Рис. 2. Особливості кодування структур і функцій організму в МКФ

Виконуючи цю роботу, студентами були створені таблиці, які містили тримовне описання доменів, що входили до відповідного основного набору. Для цього були використані різномовні варіанти МКФ [5, 6, 7, 8]. В таблицях 1 і 2 наведені вмісти двох основних наборів, які

знадобляться у майбутньому для оцінки стану пацієнтів під час проходження студентами клінічної практики в реабілітаційних установах. Далі на основі цих таблиць студенти самостійно розробили українські варіанти форм документації на основі МКФ основних наборів (рис. 3).

Таблиця 1

Короткий основний набір МКФ для професійної реабілітації (Brief ICF Core Set for Vocational Rehabilitation)

Взято із сайту (<https://www.icf-research-branch.org>)

№ з/п	Код домену	Англійська назва домену	Російська назва домену	Українська назва домену
1	b130	Energy and drive functions	Волевые и побудительные функции	Вольові і спонукальні функції
2	b164	Higher-level cognitive functions	Познавательные функции высокого уровня	Пізнавальні функції високого рівня
3	b455	Exercise tolerance functions	Функции толерантности к физической нагрузке	Функції толерантності до фізичного навантаження
4	d155	Acquiring skills	Приобретение практических навыков	Набуття практичних навичок
5	d240	Handling stress and other psychological demands	Преодоление стресса и других психологических нагрузок	Подолання стресу та інших психологічних навантажень
6	d720	Complex interpersonal interactions	Сложные межличностные взаимодействия	Складні міжособистісні взаємодії
7	d845	Acquiring, keeping and terminating a job	Получение работы, выполнение и прекращение трудовых отношений	Отримання роботи, виконання та припинення трудових відносин
8	d850	Remunerative employment	Оплачиваемая работа	Оплачувана робота
9	d855	Non-remunerative employment	Неоплачиваемая работа	Безоплатна робота
10	e310	Immediate family	Семья и ближайшие родственники	Сім'я і найближчі родичі
11	e330	People in positions of authority	Лица, обладающие властью и авторитетом	Особи, що мають владу і авторитет
12	e580	Health services, systems and policies	Службы, административные системы и политика здравоохранения	Служби, адміністративні системи і політика охорони здоров'я
13	e590	Labour and employment services, systems and policies	Службы, административные системы и политика труда и занятости	Служби, адміністративні системи і політика праці та зайнятості

Таблиця 2

Короткий основний набір МКФ для інсульту (Bbrief ICF core set for Stroke brief).
Взято із сайту (<https://www.icf-research-branch.org>)

№ з/п	Код домену	Англійська назва домену	Російська назва домену	Українська назва домену
1	b110	Consciousness functions	Функции сознания	Функції свідомості
2	b114	Orientation functions	Функции ориентированности	Функції орієнтованості
3	b140	Attention functions	Функции внимания	Функції уваги
4	b144	Memory functions	Функции памяти	Функції пам'яті
5	b167	Mental functions of language	Умственные функции речи	Розумові функції мови
6	b730	Muscle power functions	Функции мышечной силы	Функції м'язової сили
8	s110	Structure of brain	Структура головного мозга	Структура головного мозку
9	s730	Structure of upper extremity	Структура верхней конечности	Структура верхньої кінцівки
10	d310	Communicating with - receiving - spoken messages	Восприятие устных сообщений при общении	Сприйняття усних повідомлень при спілкуванні
11	d330	Speaking	Речь	Говоріння
12	d450	Walking	Ходьба	Ходьба
13	d510	Washing oneself	Мытье	Миття себе
14	d530	Toileting	Физиологические отправления	Гігієнічні заходи при фізіологічній потребі
15	d540	Dressing	Одевание	Одягання
16	d550	Eating	Прием пищи	Харчування
17	e310	Immediate family	Семья и ближайшие родственники	Сім'я і найближчі родичі
18	e355	Health professionals	Профессиональные медицинские работники	Професійні медичні працівники
19	e580	Health services, systems and policies	Службы, административные системы и политика здравоохранения	Служби, адміністративні системи і політика охорони здоров'я

Отриманий досвід викладання дисципліни «Моделі надання реабілітаційних послуг (на основі Міжнародної класифікації функціонування)» на 2-му курсі свідчить про певні труднощі, які були пов'язані з недостатніми знаннями студентів з клінічної медицини, психології, соціальної допомоги. В деяких випадках студентам було важко орієнтуватися в термінологічних поняттях МКФ, не вистачало клінічного розуміння патологічних станів та хвороб, знань з методів діагностики порушень функцій та структур організму тощо. Тому в майбутньому заплановано викладання цієї дисципліни на 3-му курсі в 5-му семестрі. Це також обумовлено і тим, що МКФ може виступати інструментом науково-дослідної роботи, про що більш доцільно розмовляти

зі студентами старших курсів, яким потрібно виконувати таку роботу.

Висновки

МКФ є універсальним інструментом для багатьох спеціалістів в реабілітації для спільної об'єктивної оцінки стану пацієнта, контролю ефективності здійснюваних реабілітаційних впливів, підведенню і порівнянню підсумків на різних етапах реабілітації. Вона забезпечує основу для порозуміння між різними учасниками реабілітаційного процесу. МКФ повинна в повній мірі використовуватися фізичними терапевтами та ерготерапевтами. Це потребує викладання в університетах, що готують фізичних терапевтів та ерготерапевтів,

**Форма документації на основі МКФ
Реабілітаційний набір**

Інформація про пацієнта									
ПІБ: _____					Стать: <u>чол</u> / <u>жін</u>				
Дата народження: ____ . ____ . ____ р. Вік: ____ років.									
Функції організму									
Фізіологічні функції систем організму									
Скільки порушень має людина...									
	Відсутність порушень	Слабкі порушення	Помірні порушення	Тяжкі порушення	Абсолютні порушення	Не визначено	Не застосовується		
	0	1	2	3	4	8	9		
b130	Вольові і спонукальні функції								
	Джерела інформації:								
	Історія хвороби		Результати, отримані шляхом опитування пацієнта		Клінічне обстеження		Технічне дослідження		
	Опис проблеми:								
	0	1	2	3	4	8	9		
b134	Функції сну								
	Джерела інформації:								
	Історія хвороби		Результати, отримані шляхом опитування пацієнта		Клінічне обстеження		Технічне дослідження		
	Опис проблеми:								
	0	1	2	3	4	8	9		

**Форма документації на основі МКФ
для обструктивних захворювань легень**

Інформація про пацієнта									
ПІБ: _____					Стать: <u>чол</u> / <u>жін</u>				
Дата народження: ____ . ____ . ____ р. Вік: ____ років.									
Структури організму									
Анатомічні частини тіла, такі як органи, кінцівки та їх компоненти.									
Скільки порушень має людина...									
	Відсутність порушень	Слабкі порушення	Помірні порушення	Тяжкі порушення	Абсолютні порушення	Не визначено	Не застосовується		
	0	1	2	3	4	8	9		
s410	Структура серцево-судинної системи								
	Обсяг								
	0	1	2	3	4	5	6	7	8
	Природа								
	Локалізація								
	Джерела інформації:								
	Історія хвороби		Результати, отримані шляхом опитування пацієнта		Клінічне обстеження		Технічне дослідження		
	Опис проблеми:								
	0	1	2	3	4	8	9		
s430	Структура дихальної системи								
	Обсяг								
	0	1	2	3	4	5	6	7	8
	Природа								
	Локалізація								
	Джерела інформації:								
	Історія хвороби		Результати, отримані шляхом опитування пацієнта		Клінічне обстеження		Технічне дослідження		
	Опис проблеми:								
	0	1	2	3	4	8	9		

Рис. 3. Фрагменти форм документації на основі МКФ

дисципліни з вивчення МКФ та її застосування при наданні послуг з фізичної терапії та ерготерапії. Набутий досвід свідчить про доцільність викладання такої дисципліни після вивчення студентами основ клінічної медицини, клінічної психології та соціальної допомоги. Велике значення у викладанні цієї дисципліни має наведення клінічних прикладів, виокремлення та опис студентами в доменах МКФ функціональних симптомів, структур-

них порушень, діяльності та участі пацієнтів із наведених прикладів. Принципове значення у викладанні цієї дисципліни має виконання студентами самостійної роботи, що дозволяє в повній мірі засвоїти знання та набути професійні навички.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

References

1. Bickenbach J, Cieza A, Rauch A, Stucki G, editors. ICF CORE SETS. Manual for Clinical Practice. Hogrefe, Göttingen 2012. Available from: www.icf-core-sets.org.
2. Builova TV. International classification of functioning as a key to understanding the philosophy of rehabilitation. Medial. 2013;2:26-31. (in Russian)
Буйлова ТВ. Международная классификация функционирования как ключ к пониманию философии реабилитации. Медиаль. 2013;2:26-31.
3. Golik VA, Moroz EN, Pogorelova SA. Ispol'zovanie mezhdunarodnoy klassifikatsii funktsionirovaniia, ogranicheniy zhiznedeiatel'nosti i zdorov'ia v ekspertnoy nevrologicheskoy praktike. *Mezhdunarodnyy nevrologicheskii zhurnal*. 2011;5(43):104-110. (in Russian)
Голик ВА, Мороз ЕН., Погорелова СА. Использование международной классификации функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья в экспертной неврологической практике. *Международный неврологический журнал*. 2011;5(43):104-110.
4. Hordyns'ka M. Porivnial'na kharakterystyka istorychno stvorenykh modeley reabilitatsii, bazovanykh na mizhnarodniy klasyfikatsii funktsionuvannia, obmezhenia zhyttiediial'nosti i zdorov'ia, a takozh – na mizhnarodniy klasyfikatsii khvorob i problem, pov'iazanykh zi zdorov'iam. *Sportyvnyy visnyk Prydniprov'ia*. 2017; 2:171-176. Available from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2017_2_33. (in Ukraine)
Гординська М. Порівняльна характеристика історично створених моделей реабілітації, базованих на міжнародній класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я, а також – на міжнародній класифікації хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2017; 2:171-176. Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2017_2_33
5. INTERNATIONAL CLASSIFICATION OF FUNCTIONING, DISABILITY AND HEALTH. GENEVA: WORLD HEALTH ORGANIZATION, 2001 [CITED 2019 MAY 14]. AVAILABLE FROM: [HTTP://WWW.WHO.INT/CLASSIFICATIONS/ICF/EN/](http://WWW.WHO.INT/CLASSIFICATIONS/ICF/EN/).
6. International Classification of Functioning, Disability and Health. Geneva: WHO; 2001. (in Russian)
Международная классификация функционирования, ограниченный жизнедеятельности и здоровья (полная версия). Всемирная Организация Здравоохранения. Женева: ВОЗ, 2001.
7. International Classification of Functioning, Disability and Health. Geneva: WHO; 2001. Available from: http://moz.gov.ua/uploads/1/5262-dn_20180523_981_dod_1.pdf (in Ukraine)
Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я. Женева: ВООЗ, 2001. Доступно: http://moz.gov.ua/uploads/1/5262-dn_20180523_981_dod_1.pdf
8. International Classification of Functioning, Disability and Health of children and youth. Geneva: WHO; 2007. Available from: http://moz.gov.ua/uploads/1/5263-dn_20180523_981_dod_2.pdf (in Ukraine)
Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я дітей та підлітків. Женева: ВООЗ, 2007. Доступно: http://moz.gov.ua/uploads/1/5263-dn_20180523_981_dod_2.pdf
9. ICF research branch. Available from: <https://www.icf-research-branch.org/>.
10. Ponomarenko GN, editor. *Fizicheskaiia i reabilitatsionnaia meditsina: natsional'noe rukovodstvo*. Moskva: «GEOTAR-Media», 2016. (in Russian)
Пономаренко ГН, редактор. *Физическая и реабилитационная медицина: национальное руководство*. Москва: «ГЭОТАР-Медиа», 2016.

11. Ponomarenko GN. The international classification of functioning, disability and health as a tool for the scientifically grounded estimation of the effectiveness of medical rehabilitation. *Voprosy kurortologii, fizioterapii i lechebnoy fizicheskoy kul'tury*. 2013;90(2):57-62. (in Russian)
Пономаренко ГН. Международная классификация функционирования, ограниченной жизнедеятельности и здоровья — инструмент научной оценки эффективности медицинской реабилитации. *Вопросы курортологии, физиотерапии и лечебной физической культуры*. 2013;90(2): 57-62.
12. Shoshmin AV, Ponomarenko GN, Bessratchnova YaK, Cherkashina IV. The application of the International Classification of Functioning, Disability and Health for the evaluation of the effectiveness of rehabilitation: methodology, practical experience, results. *Voprosy kurortologii, fizioterapii i lechebnoy fizicheskoy kul'tury*. 2016;93(6):12-20. (in Russian)
Шошмин АВ, Пономаренко ГН, Бесстрашнова ЯК, Черкашина ИВ. Применение Международной классификации функционирования, ограниченной жизнедеятельности и здоровья для оценки эффективности реабилитации: методология, практика, результаты. *Вопросы курортологии, физиотерапии и лечебной физической культуры*. 2016;93(6):12-20.
13. Shostka GD, Korobova MV, Shabrova AV, editors. International Classification of Functioning, Disability and Health (short version). SPb: SPbIUVEK, 2003. (in Russian)
Шостка ГД, Коробова МВ, Шаброва АВ, редакторы. Международная классификация функционирования, ограниченной жизнедеятельности и здоровья (краткая версия). СПб: СПбИУВЭК, 2003.
14. Ukraine. Cabinet of Ministers of Ukraine. Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 hrudnia 2017 roku No 1008 «Pro zatverdzhennia planu zakhodiv iz vprovadzhennia v Ukraini International classification of functioning, disability and health and International classification of functioning, disability and health of children and youth». Available from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1008-2017-%D1%80/>. (in Ukraine)
Україна. Кабінет Міністрів. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1008 «Про затвердження плану заходів із впровадження в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків». Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1008-2017-%D1%80/>.
15. Ukraine. Ministry of Health. Nakaz MOZ Ukrainy vid 23.05.2018 No 981 «Pro zatverdzhennia perekladu International classification of functioning, disability and health and International classification of functioning, disability and health of children and youth». Available from: <http://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-23052018--981-pro-zatverdzhennja-perekladu-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorov%E2%80%99ja-ta-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorov%E2%80%99ja-ditej-i-pidlitkiv>. (in Ukraine)
Україна. Міністерство охорони здоров'я. Наказ МОЗ України від 23.05.2018 № 981 «Про затвердження перекладу Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків». Доступно: <http://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-23052018--981-pro-zatverdzhennja-perekladu-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorov%E2%80%99ja-ta-mizhnarodnoi-klasifikacii-funkcionuvannja-obmezhen-zhittedijalnosti-ta-zdorov%E2%80%99ja-ditej-i-pidlitkiv>.
16. Updating the description of physical therapy [document on the Internet]. Ukrainian Association of Physical Therapy [cited 2019 May 14]. Available from: http://www.physrehab.org.ua/PS_description_physical_therapy.html. (in Ukraine)
Оновлення опису фізичної терапії [Інтернет]. Українська Асоціація фізичної терапії [цитовано 2019 Трав. 14]. Доступно: http://www.physrehab.org.ua/PS_description_physical_therapy.html.
17. Zabolotnykh II. Kodifikator ogranicheniy zhiznedeiatel'nosti pri patologii vnutrennikh organov s uchetom polozheniy International classification of functioning, disability and health (ICF). SPb: FGBU SPb NTsEPR im. G.A. Al'brekhta FMBA Rossii, 2012. (in Russian)
Заболотных ИИ. Кодификатор ограниченной жизнедеятельности при патологии внутренних органов с учетом положений международной классификации функционирования, ограниченной жизнедеятельности и здоровья (МКФ). СПб: ФГБУ СПб НЦЭПР им. Г.А. Альбрехта ФМБА России, 2012.

Інформація про авторів:

Савченко Валентин

<http://orcid.org/0000-0002-8483-9748>

Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна
v.savchenko@kubg.edu.ua

Мельник Вікторія

Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна
v.savchenko@kubg.edu.ua

Поліщук Валентина

Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна
v.savchenko@kubg.edu.ua

Руденко Дар'я

Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна
v.savchenko@kubg.edu.ua

Яцевський Богдан

Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, Україна
v.savchenko@kubg.edu.ua

Отримано: 23.05.2019;

Прийнято 10.06.2019; Опубліковано: 28.06.2019.